

Четврти међународни научни скуп о фолклору (Савремена српска фолклористика IV, 7–8. октобар 2016, Пале)

Даница Јовић

Након успешно реализованих фолклористичких скупова у Новом Саду, Београду, Тршићу и Нишу, Удружење фолклориста Србије организовало је четврти Међународни научни скуп *Савремена српска фолклористика IV*. Скуп је одржан 7. и 8. октобра 2016. године на Палама, а у организацији су учествовали и Филозофски факултет, Пале, Филолошки факултет, Бања Лука, Институт за књижевност и уметност, Београд, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Београд и Вукова задужбина, Београд. Тридесетак учесника из Србије, Републике Српске, Русије и Украјине изложили су своје радове окупљене у следеће подтеме скупа: Појам границе у фолклору, Обредна и календарска година, Сакупљачи и проучаваоци фолклора, Савремена фолклористика и студије културе. Овом приликом Удружење фолклориста Србије представило је зборнике *Савремена српска фолклористика I–III*, а говорено је и о трећем зборнику о биљу под називом *Гора љиљанова*, који је уредила проф. др Зоја Карановић, иницијатор првог скупа одржаног у Новом Саду. Пленарни део скупа отворио је проф. др Бошко Сувајџић излагањем о бугарштицама и спорним питањима везаним за њихово порекло и припадност (*Јужнословенска усмена епика – мост или граница*). Тужбалицама у јужнословенском контексту бавила се Оксана Микитенко (*Поминалне оплакуванња в контексті календарної обрядовості*), а затим је Ана Плотникова говорила о мотиву кажњавања људи од стране вила на централном јужнословенском простору (*Вилинске песме: анализа једног митолошког мотива на основу новијих теренских истраживања*).

На овогодишњем скупу посебно место је припало сакупљачима и проучаваоцима фолклора. Зоја Карановић и Данијела Поповић Николић пажњу су посветиле истраживачком опусу Маринка Станојевића (*Маринко Станојевић (1874 – 1949) као сакупљач фолклора Тимочке Крајине*), а Соња Петровић је представила необјављену збирку епских и лирских песама Миодрага С. Лалевића (*Фолклорна збирка из Васојевића Миодрага С. Лалевића*). О записима песама из Призрена Ивана Степановича Јастребова излага-

ла је Валентина Питулић (*Сватовски обичаји и песме из Призрена у записима Ивана Степановича Јастребова*), а о Драгутину Костићу као проучаваоцу усмене епике говорила је Данијела Петковић. Излагање Бранка Златковића било је посвећено односу Вука Караџића и Симе Милутиновића Сарајлије, а Татјана Вујновић донела је сумарни преглед сватовских песма у збиркама Вука Караџића. Марина Младеновић Митровић разматрала је утицај професије сакупљача, црквених лица, у одабиру теренских записа народних приповедака. У излагању *Илија Дивјановић: пјевач или преварант*, Саша Кнежевић је расправљао о питању аутентичности фолклорних записа и указао на то да је критички приступ неопходан.

Спорна питања терминологије и класификације потврђују се као увек актуелна тема у фолклористици. Зона Мркаљ проблему терминологије у народној књижевности приступа дијахронијски (*Аутори читанки и школских приручника као проучаваоци фолклора*), док Даница Јовић разматра класификацију облика предања о породичном проклетству који су настали у конверзацији. О приповедању као уметничком поступку говорио је Бранко Летић (*Прича као поетика бајке*).

Тема границе у усменој књижевности разматрана је на материјалу народних бајки (Наташа Станковић Шошо, *Појам границе у српској народној бајци*) и лирске поезије (Ана Вукмановић, *Прекорачена граница: представа моста у усменој лирици*). На значај физичких граница у фолклору указао је Андреј Мороз (*Пројекат истраживања традицијске културе белоруско-руског пограничја*). Компаративно истражујући тему о чудесном рођењу јунака, Марија Стањукович указала је на сродне мотиве у српској усменој поезији и филипинском ритуалном епу (*Magic birth and heroic childhood in Serbian and Philippine epics*). Сузана Ђорђевић Пејовић разматрала је варијанте песама о смрти Реље Крилатице у јужнословенском контексту и истакла интернационалне и регионалне одлике ове теме.

Континуитету и променама у фолклору посвећена су излагања која полазе од новијих теренских истраживања различитих сегмената традицијске културе. Вера Шарац Момчиловић изнела је преглед проучавања материјалне културе Срба из Хрватске (*Кустоси Етнографског музеја у Београду – сакупљачи и проучаваоци етнографске грађе из Барање*). Два типа традиционалног певања проучавали су Драгана Панић Кашански (*Старобосанско пјевање – термин и границе облика напјева*) и Бранко Ђупурдија (*Ојкан као српска обредна пракса*). Део пролећног обредно-обичајног комплекса око Ђурђевдана био је предмет анализе етномузиколога Ирене Медар Тањга (*Опходне поворке српског становништва у Батковићу, Бијељина*) и лингвисте Маје Калезић (*О једном неидентификованом биљном апотропајону: „Одасвудпогледу“*). Александра Бјелић и Јасмина Катински реферисале су о стилско-језичким особинама натписа на надгробним споменицима у Чајетини. Љубинко Раденковић и Драгана Ђурић разматрали су

примере остављања катанаца на мостовима и указали на комуникативну функцију и порекло ове појаве. Јеленка Пандуревић расправљала је о фолклорној пракси и улози фолклорног стваралаштва у етнолошкој литератури у време стварања нових балканских држава (*Савремена српска фолклористика између „народне умјетности“ и културне индустрије*).

Однос између савременог и традиционалног и усменог и писаног разматран је у радовима Маријане Митрић (*Трансформација мајке јунакиње епске пјесме у велику мајку савремене српске драме*), Ливије Екмечић (*Два типа културе – усмени и књижевни текст као варијанте*) и Жељке Пржуљ (*Подземни токови традиције у приповједачком поступку Бранка Ћопића*). Усмено стваралаштво потврђује се, још једном, као неисцрпна инспирација српских писаца двадесетог века.

Четврти међународни скуп *Савремена српска фолклористика* од велике је важности за хуманистичке науке у Србији. Изложени реферати потврдили су неопходност мултидисциплинарних и интердисциплинарних истраживања у фолклору, а широк опсег тема окупио је истраживаче из различитих дисциплина, подједнако значајна имена фолклористике из Србије и иностранства и младе истраживаче фолклора. Несумњиво је да овај скуп, као и претходни у низу, отвара разна нова истраживачка поља и доприноси развоју српске фолклористике, сродних дисциплина и културе уопште, па нас радује најавом проф. др Бошка Сувајџића, председника Удружења фолклориста Србије, да ће се наредни скуп *Савремена српска фолклористика V* одржати у Призрену.